นิเวศวิทยาเควียร์ (Queer Ecologies)

ฐานความคิดนิเวศวิทยาเควียร์

วงวิชาการสิ่งแวดล้อมและวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมักแยกเรื่องเซ็กส์ออกจากธรรมชาติ นักวิชาการเควียร์โต้แย้งว่ากิจกรรมเซ็กส์เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในธรรมชาติ แยกขาดจากกันไม่ได้ (Mortimer-Sandilands & Bruce, 2010) แต่ในสังคมตะวันตกที่สร้างระเบียบภายใต้บรรทัดฐานรักต่างเพศมองธรรมชาติภายใต้วิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามที่กำหนดให้เพศชายแข็งแรงและเพศหญิงอ่อนแอ คำถามคือลัทธิอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีความรุนแรงมากแค่ไหนถ้าคงยึดมั่นความคิดอนุรักษ์นิยมทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับ “ธรรมชาติ” ภายใต้โลกทัศน์ดังกล่าวจึงเป็นการเมืองของการจัดระเบียบธรรมชาติ Donna Haraway (1991) เคยอธิบายว่านักวิทยาศาสตร์นำเอาบทบาททางเพศ เชื้อชาติ และลำดับทางชนชั้นของมนุษย์ไปฉายภาพทับลงบนสังคมของสัตว์ แล้วกล่าวอ้างอย่างผิด ๆ ว่าบทบาทเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ นอกจากนั้น กลุ่มเฟมินิสต์สายนิเวศยังโต้แย้งว่าความรู้วิทยาศาสตร์กำหนดให้ผู้หญิงเป็นตัวแทนของ “ธรรมชาติ” ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียม จะเห็นว่าวิทยาศาสตร์ที่มีผู้ชายคอยควบคุมและสั่งการเป็นวิทยาศาสตร์เชิงการเมืองแบบชายเป็นใหญ่ มิใช่สิ่งที่สะท้อนความจริงที่เป็นกลาง

คำอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้กระบวนทัศน์บรรทัดฐานของรักต่างเพศที่ชายมีอำนาจนำ ส่งผลให้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติวางอยู่บนการแยกความเป็นชายและหญิงออกจากกัน มองข้ามความซับซ้อนและการทับซ้อนของทั้งสองส่วน นักวิทยาศาสตร์จึงมักนำเอาวิธีคิดคู่ตรงข้ามนี้ไปกล่าวอ้างถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้สัตว์หรือสายพันธุ์เพศชายอ่อนแอหรือสูญเสียความแข็งแรง ตอกย้ำการสืบสายพันธุ์ของสปีชีส์ด้วยกฎของเซลล์สืบพันธุ์ตัวผู้ตัวเมีย เน้นการสืบเผ่าพันธุ์เป็นเป้าหมายของสปีชีส์ กล่าวคือ “ธรรมชาติ” ถูกกำหนดให้มีความเป็นหญิงและชายตามกฎเกณฑ์ของมนุษย์ วิทยาศาสตร์จึงมองข้ามความสัมพันธ์ที่อยู่นอกกรอบชายหญิงที่ดำรงอยู่ในธรรมชาติ เช่น นกเพนกวินเพศผู้ที่จับคู่ทำรังอยู่ด้วยกัน (Mortimer-Sandilands & Bruce, 2010) การมองเห็น “ธรรมชาติ” ที่มิใช่เพียงเพศชายและหญิงจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการรื้อทบทวนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มิใช่แบบรักต่างเพศ และมิใช่วิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม พยายามมองด้วยความคิดที่ว่าธรรมชาติคือความเกี่ยวพันของทุกสิ่ง เป็นสภาวะที่ไม่คงที่และเปลี่ยนสภาพได้ตลอดเวลา (Crysler et al., 2024; Haraway, 2016)

ช่วงกลางทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา นักวิชาการเควียร์จึงตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับวาทกรรม “ธรรมชาติ” ที่ก่อตัวภายใต้บรรทัดฐานชายหญิง (Gaard, 1997; Seymour, 2020) ขยายมุมมองใหม่ที่เชื่อมโยงธรรมชาติกับสังคมมนุษย์เข้าด้วยกัน เน้นย้ำเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสายพันธุ์” (interspecies relationships) ตัวอย่างการศึกษาเช่น Karen Barad (2011) เสนอว่า

องค์ประกอบพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตนั้นมีพฤติกรรมที่ไม่อาจคาดเดาได้ ในทางฟิสิกส์ควอนตัม อนุภาคจะไม่มีตำแหน่งหรืออัตลักษณ์ที่แน่นอนจนกว่าจะถูกสังเกตการณ์ ด้วยเหตุที่อะตอมไม่ยอมถูกจัดอยู่ในหมวดหมู่ที่ตายตัวและเป็นระเบียบเรียบร้อย พวกมันจึงมีความเป็น "เควียร์" อย่างถึงที่สุด เป็นการท้าทายขอบเขตที่ตายตัว พิสูจน์ให้เห็นว่า “ธรรมชาติ” สร้างความเป็นจริงผ่านการแสดงที่ต่อเนื่องและเกี่ยวพันกัน แทนที่จะเป็นอัตลักษณ์ที่คงที่ สิ่งต่าง ๆ ถูกนิยามด้วยสิ่งที่มันกระทำ ตัวอย่างเช่น สายฟ้าไม่ได้เป็นเพียงแค่ "วัตถุ" ชิ้นหนึ่ง แต่มันคือปรากฏการณ์เชิงพลวัตทางกายภาพที่เกิดขึ้นเมื่อประจุไฟฟ้าในก้อนเมฆและปฏิกิริยาตอบสนองทางแม่เหล็กจากพื้นดินพุ่งเข้าหากันและเชื่อมต่อกัน ในกรณีของสายรุ้งบนฟ้า สายรุ้งคือ "การแสดง" ที่เกิดขึ้นเมื่อแสง หยดน้ำ และผู้สังเกตการณ์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในมุมที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น อัตลักษณ์ของสายรุ้งจึงมีลักษณะที่ลื่นไหล เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งอื่น และมีธรรมชาติของการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจาก “การกระทำ” หรือการแสดงออก ธรรมชาติจึงดำรงอยู่ผ่าน “สภาวะแห่งการกระทำ” (performativity) และปฏิบัติการที่มีต่อกัน (intra-action) ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และวัตถุสสารต่างถักทอหลอมรวมเข้าด้วยกัน ไม่ได้แยกอยู่อย่างโดดเดี่ยว

การศึกษาของ Mel Y. Chen (2012) กล่าวว่าโครงสร้างอำนาจมีผลต่อการจัดหมวดหมู่และช่วงชั้นที่ไม่เท่าเทียม ทำให้เกิดการนิยามว่าชีวิตคืออะไร แบบไหนที่ไม่ใช่ชีวิตหรือไร้ชีวิต เห็นได้จากกลุ่มคนชายขอบ เช่น ชนพื้นเมือง คนพิการ เกย์ เลสเบี้ยน มักถูก "ลดทอนความเป็นสิ่งมีชีวิต" ถูกจัดอยู่ในหมวดหมู่ที่ไม่ใช่มนุษย์ เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการเอารัดเอาเปรียบ หมวดหมู่และช่วงชั้นเหล่านี้ถูกกำกับด้วยภาษา คำเรียก และวาทกรรม ทำให้เกิดการสถาปนาความจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น Chen เรียกสิ่งนี้ว่า “"ภววิทยาแห่งอารมณ์ความรู้สึก" (ontology of affect) เพราะมนุษย์และสิ่งไม่ใช่มนุษย์จะถูกจัดจำแนกให้เป็นสิ่งที่น่าชื่นชมหรือน่ารังเกียจ Patricia MacCormack (2015) อธิบายว่าร่างกายของมนุษย์มิใช่วัตถุที่คงรูป แต่เป็นพื้นที่แห่งการไหลเวียนของสสาร สภาวะทางอารมณ์ และความปรารถนาที่แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา มนุษย์จึงมิใช่ความสมบูรณ์หรือฉลาดกว่าสิ่งอื่น ในขณะที่สิ่งไม่ใช่มนุษย์ (สัตว์ งานศิลปะ และธรรมชาติ) มิใช่ผู้ถูกกระทำแต่เป็นผู้มีอำนาจและพลังในตัวเอง

มายาคติการพัฒนาที่ยั่งยืน

Crysler et al (2024) กล่าวว่าโครงสร้างและอุดมการณ์ระดับโลกในปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่เน้นเหตุผลเชิงเทคนิคและการบริหารจัดการ (neoliberal techno-rationality and managerialism) มีเป้าหมายที่ย้อนแย้งในตัวเอง กล่าวคือ มุ่งแก้ไขข้อบกพร่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน อุดมการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) เมืองสีเขียว (green urbanism) อาคารสีเขียวที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน LEED (Leadership in Energy and Environmental Design -มาตรฐานความ

เป็นผู้นำด้านพลังงานและการออกแบบสิ่งแวดล้อม) หรือเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน เกิดการสร้างภาพลักษณ์ “รักษ์โลกแบบจอมปลอม” (green-washing) ในโครงการต่าง ๆ ที่อ้างว่าทำเพื่อฟื้นฟูโลก ซึ่งแท้จริงแล้วทุกอย่างยังคงเหมือนเดิม Crysler et al (2024) วิจารณ์ว่ามาตรฐาน LEED ละเลยมิติด้านสังคม แต่เน้นการนำเสนอ “ความเปราะบางของเมือง” (urban vulnerabilities) ในรูปแบบที่ลดทอนและวัดผลได้ในเชิงปริมาณ และเร่งให้เกิดการแปรรูปเป็นของเอกชนมากขึ้นเรื่อย ๆ รัฐบาลหลายประเทศดำเนินนโยบายตามการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอกย้ำ “การฟื้นตัว” (resilience) ของโลกแบบสูตรสำเร็จ กล่าวคือแนวคิดเรื่องความสามารถในการฟื้นตัวกลายเป็นบรรทัดฐานสากลที่นำไปใช้ทุกพื้นที่ หลักคิดของการฟื้นตัวกลายเป็นเพียงการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์วิกฤต แทนที่จะแสวงหาการบรรเทาความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นอย่างไม่เท่าเทียมกัน ถูกใช้เพื่อเร่งการเปลี่ยนที่ดินให้เป็นสินค้า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการก่อสร้าง และการเติบโตของเมือง แนวคิดนี้ฝังรากลึกอยู่ในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านมิติเวลา พื้นที่ และกลุ่มทางสังคม

Brad Evans และ Julian Reid (2014) อธิบายว่าแนวคิดเรื่อง "ความสามารถในการฟื้นตัว" ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมและกำกับดูแลระดับโลก แต่ในทางปฏิบัติการฟื้นตัวไม่ใช่คุณลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพ แต่เป็น “กลยุทธ์แบบเสรีนิยมใหม่” ที่ลดทอนความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ให้เหลือเพียงแค่การเอาตัวรอดและการปรับตัวเท่านั้น นอกจากนั้น แนวคิดเรื่องความยืดหยุ่นและการฟื้นตัว กำลังถ่ายโอนภาระของความล้มเหลวเชิงระบบ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ภัยพิบัติทางสภาพอากาศ หรือความไม่มั่นคงทางสังคม จากรัฐและบริษัทเอกชนไปสู่กลุ่มคนยากจนที่เปราะบาง คนเหล่านี้ถูกบอกว่าพวกเขาต้องเรียนรู้ที่จะ "ฟื้นตัว" และรับมือกับผลกระทบต่าง ๆ ให้ได้ สิ่งนี้หมายถึงชีวิตมนุษย์ถูกลดทอนลงเหลือเพียงการดิ้นรนอย่างต่อเนื่องเพื่อเอาชีวิตรอดจากสภาวะอันเลวร้าย เป็นวิธีการบีบให้คนจนยอมรับความเปราะบางว่าเป็นความจริงที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ หล่อหลอมให้พลเมืองปรับตัวเข้ากับโลกที่ไม่เป็นมิตร แทนที่จะรวมพลังกันเพื่อรื้อและแก้ไขโครงสร้างที่กดขี่และไม่เป็นธรรม Brad Evans และ Julian Reid จึงเสนอทางออกให้มนุษย์มีจิตสำนึกเชิงการเมืองเพื่อแก้ไขและเปลี่ยนโครงสร้างที่เอารัดเอาเปรียบ

Crysler et al (2024) กล่าวว่าเมืองอัจฉริยะ (Smart cities) คือวิวัฒนาการล่าสุดของกลไกการสร้างความสามารถในการรับมือและฟื้นตัวของเมือง (urban resilience machine) ในทางปฏิบัติ เมืองอัจฉริยะทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแตกแยกมากขึ้น กลายเป็นความสัมพันธ์แบบแสวงหาผลประโยชน์ (extractive relationships) และผลักให้ผู้ที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยีดิจิทัลตกไปอยู่ชายขอบของสังคม Adrian Parr (2014) วิจารณ์ว่าระบบทุนนิยมได้เปลี่ยนแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมให้กลายเป็นสินค้า โดยเปลี่ยนองค์ประกอบของธรรมชาติและการดำเนินงานด้านสภาพภูมิอากาศให้กลายเป็นช่องทางใหม่สำหรับการสะสมทุน ทั้งการซื้อขายคาร์บอน การซื้อขายสิทธิ์ในการปล่อยมลพิษ หรือเทคโนโลยีสีเขียวล้วนเป็นเพียงกลไกตลาดที่เลี่ยง

ความรับผิดชอบและไม่ได้เปลี่ยนพลวัตอำนาจขององค์กรธุรกิจหลักแต่อย่างใด เห็นได้จากการลงทุนด้านพลังงานสีเขียวขนาดใหญ่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้าง เช่น การยึดครองที่ดินของบริษัทเพื่อสร้างฟาร์มกังหันลมและฟาร์มพลังงานแสงอาทิตย์โดยคนท้องถิ่นไม่ได้ประโยชน์ การเมืองเรื่องสภาพภูมิอากาศที่ขับเคลื่อนด้วยกลไกตลาดส่งผลกระทบเชิงลบต่อกลุ่มคนชายขอบ ชาวบ้านถูกแย่งที่ดิน ชนชั้นแรงงานในเมืองถูกไล่ที่ พืช สัตว์และระบบนิเวศเป็นเพียงผู้ถูกกระทำโดยมนุษย์

ปฏิบัติการของนิเวศวิทยาเควียร์

นิเวศวิทยาเควียร์ยอมรับความแตกต่างของประสบการณ์ที่ผูกโยงกับร่างกาย ไม่ได้มองธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่นิ่งเฉยหรือไร้ซึ่งการกระทำ ตั้งคำถามต่อความรู้วิทยาศาสตร์ที่ละเลยมิติอำนาจที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ ละเลยมนุษย์ที่อยู่นอกบรรทัดฐานและถูกตีตราว่าขาดตกบกพร่อง (Crysler et al., 2024) กรณีตัวอย่าง ชุมชนชนบทขนาดเล็ก Druid Heights ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1954 โดยนักเขียนเลสเบี้ยนเอลซ่า กิดโลว์ และช่างไม้ โรเจอร์ ซอมเมอร์ส บนเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ อยู่นอกเมืองซานฟรานซิสโก ชุมชนนี้เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจเพราะเหล่าศิลปินและนักเขียนที่รักอิสระได้มาเจอกัน ให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณตามหลักคิดพุทธศาสนานิกายเซน ปฏิเสธระบบชายเป็นใหญ่ ไม่ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์กระแสหลัก เน้นการทำงานเพื่อส่วนรวม แบ่งปันทรัพยากร ไม่ถือครองที่ดินแบบทรัพย์สินส่วนตัว อาศัยแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ มองมนุษย์กับธรรมชาติเป็นสิ่งเดียวกัน ธรรมชาติมีความศักดิ์สิทธิ์เสมือนเป็นมารดา สัตว์คือเพื่อนร่วมโลก ไม่ใช่สารเคมีในการเกษตร เปิดกว้างต่อความสัมพันธ์ของคนเพศเดียวกัน

ในปี ค.ศ.1979 เกิดกลุ่มที่เรียกว่า Radical Faeries เน้นเรื่องจิตวิญญาณเควียร์ สร้างครอบครัวที่เปิดกว้างไม่ยึดติดกับเพศคู่ตรงข้าม บุคคลมีอิสระที่จะแสดงความรักกับคนมากกว่าหนึ่งคน กลุ่มนี้แยกตัวออกมาจากชุมชนเกย์กระแสหลักที่เน้นความเป็นชายแบบสุดโต่ง พยายามสร้างจิตสำนึกแบบส่วนรวม ไม่ทำตามกฎแบบทุนนิยม ทรัพย์สินและที่ดินเป็นของคนทุกคน เน้นความเสมอภาคและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม ในช่วงที่ชาวเกย์เผชิญหน้ากับโรคเอดส์ สมาชิกในกลุ่มจะสร้างกำลังใจและดูแลกัน หลักคิดสำคัญคือการมีชีวิตอยู่กับความไม่แน่นอน สมาชิกของ Radical Faeries มักมารวมตัวกันในพื้นที่ชนบท เช่น Wolf Creek ในรัฐออริกอน หรือ Short Mountain ในรัฐเทนเนสซี เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นเชื่อมโยงกับโลก และหลีกหนีจากแรงกดดันทางสังคมตามบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Kilhefner, 2020; Sanford, 2013) Crysler et al. (2024) กล่าวว่ากลุ่ม Radical Faeries ให้ความสำคัญกับการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (co-dependencies) ทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการแสดงความสัมพันธ์ทางเพศแบบไม่ผูกขาดและยึดติดกฎระเบียบที่ตายตัว ให้อิสระต่ออารมณ์ความรู้สึกทางเพศ

Jack Halberstam (2018) อธิบายว่าร่างกายและอัตลักษณ์ของคนข้ามเพศเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวซึ่งทำหน้าที่ทำลายและรื้อถอนระบบเพศแบบทวิลักษณ์ โดยนำแนวคิดสถาปัตยกรรมแบบอนาธิปไตย (Anarchitecture) ของ Gordon Matta-Clark มาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของคนข้ามเพศ ซึ่ง Matta-Clark ตัดเจาะตัวบ้านให้กลายเป็นรูปทรงใหม่ที่ปราศจากผนังและกำแพง เปิดให้เห็นโครงสร้างภายในของบ้าน ถือเป็นการทำลายแบบสร้างสรรค์มีนัยยะของการรื้อทำลายบรรทัดฐานบ้านของรักต่างเพศ เสมือนกับร่างของคนข้ามเพศที่รื้อถอนความเป็นหญิงและชายให้กลายเป็นเพศรูปแบบใหม่ที่มีอิสระ Crysler et al. (2024) กล่าวว่า นิเวศวิทยาเควียร์คือการสำรวจความเป็นไปได้ใหม่ๆ แสวงหาทางเลือกอื่นนอกเหนือจากระบบเศรษฐกิจที่ดินแบบทุนนิยม เช่น ที่ดินแบบส่วนรวมและอำนาจอธิปไตยของคนพื้นเมือง มองเห็นความสัมพันธ์ข้ามสายพันธุ์ ไม่เอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง ให้คุณค่ากับองค์ความรู้ที่ยึดโยงกับบริบทเฉพาะและประสบการณ์เชิงพื้นที่

ในกรณีพื้นที่เมือง การแสวงหาความสำราญทางเพศในพื้นที่สาธารณะของกลุ่มเกย์ท้าทายระเบียบของพื้นที่และบรรทัดฐานของรักต่างเพศ Betsky (1997) และ Brown (2008) กล่าวว่า การเตร็ดเตร่ของเกย์ในที่สาธารณะเพื่อแสวงหาเซ็กส์ท้าทายความหมายของการเป็นมนุษย์และทำให้เส้นแบ่งระหว่างวัฒนธรรมกับกายภาพพร่าเลือน เซ็กส์ในที่สาธารณะของเกย์ทำให้ร่างกายของมนุษย์หลอมรวมเข้ากับพื้นที่ที่มีทั้งวัตถุ พืช สัตว์ และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ เป็นการทับซ้อนของสิ่งต่าง ๆ นำไปสู่ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับความรู้สึกทางเพศที่มิได้เป็นเรื่องของมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่เป็นประสบการณ์ทางผัสสะที่มนุษย์และสิ่งไม่ใช่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นเซ็กส์ของเกย์ดำเนินไปพร้อมกับปฏิบัติการทางร่างกายที่กระทำต่อสภาพแวดล้อม ล้มล้างความเชื่อเดิมที่ว่าอารมณ์เพศมาจากตัวมนุษย์ Colebrook (2009) กล่าวว่า “ร่างกายทางเพศ” ไม่ใช่ตัวตนของมนุษย์เพียงหนึ่งเดียว แต่เป็นกลุ่มองค์ประกอบที่หลากหลายธรรมชาติและสิ่งที่มิใช่มนุษย์มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึกทางเพศ Chisholm (2010) อธิบายว่าผู้ที่อยู่นอกกรอบรักต่างเพศมีศักยภาพที่จะเชื่อมต่อกับสภาพแวดล้อม

ปฏิบัติการเซ็กส์ของเกย์ในที่สาธารณะในสายตาของรัฐราชการมองว่าเป็นอันตราย เป็นต้นเหตุอาชญากรรม เป็นแหล่งมั่วสุม เป็นที่แพร่เชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และความไร้ระเบียบ สถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศเดนมาร์กและเนเธอร์แลนด์พยายามเปิดพื้นที่ให้เกย์ใช้สวนสาธารณะเพื่อแสวงหาความสำราญทางเพศได้อย่างอิสระ ไม่มีมาตรการจับกุมหรือกีดกันเหมือนอดีต (Gandy, 2012) การเปิดพื้นที่ดังกล่าวต้องมาพร้อมกับการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการมองธรรมชาติและเซ็กส์ในฐานะสิ่งที่ไม่คงที่และไม่เอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Mortimer-Sandilands, 2005; 2010) ข้อถกเถียงจากความเป็นธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม การพ้นมนุษย์ การศึกษาหลากสายพันธุ์การปลอดปล่อยจากอาณานิคม การศึกษาวัตถุภาวะ และการต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติล้วนถูกนำมาเป็นแนวคิดในการศึกษานิเวศวิทยาเควียร์

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ ผู้จัดการ

ฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

เอกสารอ้างอิง

Barad, K. (2011). Nature's Queer Performativity. *Qui Parle,* 19(2), 121–158.

Betsky, A. (1997). *Queer Space*. New York: William Morrow.

Brown, G. (2008). Ceramics, clothing and other bodies: affective geographies of homoerotic cruising encounters. *Social and Cultural Geography,* 9, 915–932.

Chen, M. Y. (2012). *Animacies: Biopolitics, Racial Mattering, and Queer Affect.* Durham, NC: Duke University Press.

Colebrook, C. (2009). On the very possibility of queer theory. in C. Nigianni & M. Storr (eds.). *Deleuze and Queer Theory,* (pp. 11 – 23). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Chisholm, D. (2010). Biophilia, creative involution, and the ecological future of queer desire. in C. Mortimer-Sandilands & B. Erickson. (eds.) *Queer Ecologies: Sex, Nature, Politics, Desire*. (pp. 359–381). Bloomington, IN: University of Indiana Press.

Crysler, C. Greig; Kramsky, Yanin; Laborde, Chandra M. & Yeros, Stathis G. (2024). Spatializing Queer Ecologies. In *The Routledge Handbook of Architecture, Urban Space and Politics, Volume II Ecology, Social Participation and Marginalities*. (pp.261-276). Routledge.

Evans, B. & Reid, J. (2014). *Resilient Life: The Art of Living Dangerously.* Cambridge: Polity.

Gaard, G. (1997). Toward a Queer Ecofeminism. *Hypatia,* 12(1), 114–137.

Gandy, M. (2012). Queer ecology: nature, sexuality, and heterotopic alliances. *Environment and Planning D: Society and Space,* 30, 1-20.

Halberstam, J. (2018). Unbuilding Gender: Trans* Anarchitectures in and Beyond the Work of Gordon Matta-Clark. *Places,* October 3, 2018.

Haraway, D. (1991). *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.

Haraway, D. (2016). *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene.* Durham, NC: Duke University Press.

Kilhefner, D. (2020). The Radical Faeries at 40: Rainbow Capitalism or Queer Liberation? *Wehoville,* April 7.

MacCormack, P. (2015). Art, Nature, Ethics: Nonhuman Queerings. *Somatechnics,* 5(2), September, 120–134.

Mortimer-Sandilands, Catriona. (2005). Unnatural passions: notes towards a queer ecology. *Invisible Culture: an Electronic Journal for Visual Culture*. 9.

Mortimer-Sandilands, C. (2010). Melancholy natures, queer ecologies. in C. Mortimer-Sandilands, & B. Erickson. (eds.) *Queer Ecologies: Sex, Nature, Politics, Desire.* (pp. 331–358). Bloomington, IN: University of Indiana Press.

Mortimer-Sandilands, Catriona & Erickson, Bruce. (eds.). (2010). *Queer Ecologies: Sex, Nature, Politics, Desire.* Indiana University Press.

Parr, A. (2014). *The Wrath of Capital: Neoliberalism and Climate Change Politics.* New York: Columbia University Press.

Sanford, J. (2013). Gathering Kinds: Radical Faerie Practices of Sexuality and Kinship. PhD diss. University of California, Berkeley.

Seymour, N. (2020). Queer Ecologies and Queer Environmentalisms. In *The Cambridge Companion to Queer Studies* (pp. 108 – 122). Cambridge University Press.